

WIKIMEDIA COMMONS

Sodomites, pompeians i parisencs

JOAN GARÍ

La *Recerca* s'en camina cap a la seua fi. La novetat d'aquesta primera part del seu últim volum és la Primera Guerra

Mundial. El narrador ens informa que els primers anys de conflagració els ha passat en una casa de salut. Mentre Alemanya penetra dins França, París –i els seus salons– continua amb la seua rutina desmenjada. Les notícies del front es converteixen en pura xafarderia. Els notables estan només atents a les oscil·lacions de la borsa, excitada pels rumors de la mort del kàiser i altres pífies igualment desficacides. La capital és plena de dones i d'homosexuals desesperats, perquè tots els homes són al front (sic). Com a única novetat moral digna de menció, el narrador ens recorda que el dreyfusisme, llavors, ja es considera una opció respectable.

L'influx de la guerra

Les obsessions del narrador no han canviat: l'ambigüitat sexual d'Albertine, tot i la seua mort, continua turmentant-lo. El gran protagonista del volum, però, és el baró de Charlus. Hi retrobem Charlus i hi retrobem també Robert de Saint-Loup, el jove aristòcrata a través del qual el narrador va fer amistat amb el baró, en el volum *A l'ombra de les noies en flor*. Tot caminant per París, més enllà del Pont dels

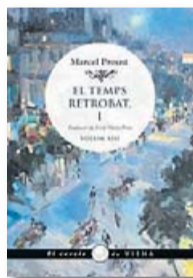
Invàlids, Marcel troba Charlus. Aquest ja no freqüenta el gran món. De fet, el "petit clan" sospita de la seua germanofília. La paraula "espia" emergeix en algunes converses privades. D'altres –el que és pitjor– consideren el baró un home passat de moda, "d'abans de la guerra".

Al narrador de la *Recerca*, en realitat, no li interessa gaire la guerra. Davant l'espectacle de la Història, ell s'estima més resseguir les petites peripècies, les històries concretes del seu laboratori humà preferit. La contesa només el preocupa perquè s'ha acostat massa perillosament a Combray. Els canons alemanys bombardegen el paisatge de la seua infància, i això sí que és intolerable.

La passejada amb el baró es resol en un diàleg profús. El baró voldria tornar amb Morel, el seu gran amor, però no pateix gens: si, per culpa de les hostilitats bèl·liques, no troba a París homes drets i fets, s'acontenta amb "noiets"...

Una època perniciososa

L'edifici atapeït de paraules que és la *Recerca* es densifica. Charlus compara el París assetjat pels alemanys amb les ciutats afectades per l'erupció del Vesuvi i, aquestes, amb Sodoma i Gomorra. Déu, el volcà, el Kàiser: les catàstrofes "naturals", sembla voler dir el baró, sempre responen a una fosca conculcació de la llei. Però això no evita que aquesta vulneració siga tremendament divertida. Marcel abandona el baró momentà-

EL TEMPS RETROBAT (VOLUM I)
MARCEL PROUST
VIENA
TRADUCCIÓ DE J.M. PINTO
200 PÀG. / 19 €

niament, però el torna a topetar després en un estrany hotel, protagonitzant una escena sadomasoquista: "Encadenat en un llit com Prometeu sobre el seu penyal, rebent els cops d'un fuet en efecte ericàt de claus que li infligia en Maurice, vaig veure, ple de sang ja, i cobert d'equimosos que demostraven que el suplici no havia tingut lloc per primera vegada, vaig veure davant meu el senyor de Charlus".

Sota l'atac de l'aviació alemanya, mentre cauen les bombes a prop de l'hotel, torna el paral·lelisme amb Pompeia i amb Sodoma i la inevitable pregunta de si la Història no es repeteix: "Per a qui en llegeixi la història d'aquí dos mil anys, la nostra època sense dubte semblarà que hagi deixat certes consciències tendres i pures submergides en un medi vital que apareixerà aleshores com monstruosament pernicios i al qual s'adaptaven".

En aquest context arriba la notícia de la mort de Robert de Saint-Loup a la guerra. Mentre els sodomites i els pompeians fan la viu-viu a la rereguarda, alguns herois, impertèrrits, encara se sacrifiquen per França.

...I una cita final, del principi del volum, que es podria entendre com el leitmotiv de tota la *Recerca*: "La lectura ens ensenya a descobrir el valor de la vida, valor que no hem sabut apreciar i del qual, només mitjançant el llibre, ens adonem fins a quin punt era gran". ♦♦

OBRO FIL

MARINA ESPASA

Llegir Ucraïna

Sempre és útil llegir els escriptors dels països on esclaten les guerres: se'n treu molta més informació que de desenes d'articles de diaris o vídeos en directe. O una informació diferent, que sembla individual però que és més profunda. D'escriptors ucraïnesos n'hi ha pocs, de traduïts, ja no diguem en català. Fa poc es va publicar *L'últim amor de Baba Dúnia*, d'Alina Bronsky, o la fantàstica història de la resistència d'una àvia que vol quedar-se a viure al territori contaminat de Txernòbil, i també es pot trobar la poesia d'Ilya Kaminsky, un poeta nascut a Odessa i emigrat als Estats Units de molt jove, a qui els nord-americans consideren un dels grans poetes vius del moment.

Però n'hi ha més: un dels que més novel·les té en castellà, publicades a Acantilado, és Iuri Andrukhóvitx, a qui aquests dies entrevisten alguns diaris perquè deixi anar perles com "No, la literatura no aturarà Putin" o "Guanyarem". Els lectors de *Moscoviada*, *Perverzió* o *Doce anillos* saben que la literatura d'Andrukhóvitx, desbocada i carnavalesca, barroca i satírica, no té un pèl d'ingènua. Les històries que narra, plenes d'elements fantasmagòrics i per riure sense parar, deixen un regust amarguíssim i ajuden a il·lustrar els episodis que la història només explica de forma freda, amb xifres i dates.

La majoria de les seves novel·les narren les desventures de poetes joves o no tan joves per carrers i edificis habitats en certa forma per les antigues estructures imperials: fortaleses que eren presons i ara són escoles, antigues seus de ministeris de la guerra, soterranis del KGB... i això li serveix per narrar la decadència de la Unió Soviètica i la descomposició del gran imperi en repúbliques que és l'origen de conflictes com el que ens ocupa aquests dies. Sent-ne conscient o no, fa psicogeografia: creu que els espais tenen la seva pròpia personalitat i que les coses que hi passen o les persones que els habiten els marquen per sempre més.

Què passarà amb els espais on ara exploten les bombes? Els escriptors ucraïnesos narraran el que en puguin (o en vulguin) narrar. Mentre no ho tinguin a punt, llegim els qui ja van presagiar la resistència heroica dels uns i la decadència perillosa dels altres, deixem que la literatura actuï com a porta d'entrada a les altres ànimes. ♦♦